

Alvorlig: Osteimporten utenom utenlandsk bearbeiding økte med 721 tonn i 2016. – Vi er i en alvorlig situasjon. Volumet i norsk melkeproduksjon er trua, rett og slett, sier generalsekretær Per Skorge i Bondelaget. (Foto: Karl Erik Berge)

Advarter om importdrivende

Jo mer ost en aktør importerer, jo mer gratis tollfri kvote blir han belønnet med av staten. Det driver opp importen, advarer flere om. I fjor økte osteimporten med nesten åtte prosent.

OSTEIMPORT

Tekst: **Linda Sunde**

Hvert år importerer vi mer og mer ost til landet vårt. Det vekker stor bekymring i landbruks-Norge.

Nå øker importtempoet enda mer. I fjor økte importen med nesten åtte prosent. Etter 2005 er det kun i 2010 og 2011 at det har vært større økning.

– Det betyr at norske bønder går glipp av en produksjonsmulighet, sier Johnny Ødegård, direktør i Tine.

Om man holder utenlandsk bearbeiding utenfor, økte osteimporten med 721 tonn i fjor. Den ble laget av rundt sju millioner liter melk som da ble produsert i utlandet, i stedet for Norge.

Samtidig er det norske markedet nå så stramt at melkebøndene ikke har lov til å fylle hele melkekvoten sin. Forholdstallet er satt til 0,98, noe som betyr at en bonde med 200 000 liter i grunnkvote, bare kan produsere 196 000 liter.

Importerer til full toll

Mellom EU og Norge er det en tollfri ostekvote.

– Kvoten har vi fordi vi skal få inn visst volum ost. Tollen skal beskytte resten av produksjonen, sier Torbjørn Tufte i AgriAnalyse.

Den tollfrie kvoten er nå på 7200 tonn ost. Men Norge importerer langt mer enn det. Det blir i økende grad importert ost til full toll.

– Det betyr at aktørene tjener penger på å importere, sier Tufte.

En av grunnene til det, kan være omleggingen av hvordan den tollfrie ostekvoten fordeles.

Ny modell

I de forrige såkalte «artikkel 19-forhandlingene» mellom EU og Norge ble det enighet om å øke den tollfrie kvoten fra 4500 tonn til 7200 tonn.

Samtidig ble landene enige om at de opprinnelige 4500 tonnene skulle fordeles på en ny måte, som ikke var auksjon.

En ny modell skulle lages.

– Vil være importdrivende

I 2013 skrev Sølve Folkestad Dahl masteroppgave på Norges Handelshøyskole med tittelen «Hvilken tildelingsmetode for ostekvoter bør Norge velge? En gjennomgang av eksisterende regime og alternativer».

Folkestad Dahl kom til at auksjon hadde vært svært effektivt. Denne metoden var likevel ikke aktuell, på grunn av avtalen mellom EU og Norge.

I stedet endte Folkestad Dahl dermed på to metoder som ligner på hverandre:

I «variant 2» blir de 4500 tonnene fordelt etter hvor mye hver aktør importerer av hele den tollfrie ostekvoten på 7200 tonn - også de 2700 tonnene som selges på auksjon. På den måten kan man opparbeide seg rett til mer gratis, tollfri kvote ved å handle på auksjonen.

I «variant 3» er tildelingen derimot basert på all osteimport, også på ost som blir importert til full toll.

«Systemet er veldig importdrivende»

Torbjørn Tufte

Per Skorge

Per Skorge

Folkestad Dahl skriver at en «interessant observasjon ved variant 3 er at den vil være *importdrivende*», og at man må forvente at den «gir mer import utenfor kvote enn variant 2, gjennom en indirekte svekkelse av importvernet.» Grunnen er at import med toll vil gi rett til å importere tollfritt - en verdifull rett, kommenterer Folkestad Dahl.

Han kommer ikke med en anbefaling av hvilken av de to modellene han anbefaler. Det kommer an på om man ønsker mer import, eller ikke.

– Eftersom denne utredningen ikke diskuterer hvorvidt mer eller mindre import i seg selv er en ønsket prioritering, kan den ikke gi en anbefaling mellom variant 2 og 3, står det i konklusjonen.

Advarte

Forslaget Landbruksdepartementet sendte ut på høring høsten 2013, tilsvarer variant 3.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Tine, Norsk Landbrukssamvirke og Norges Bondelag reagerte.

– Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund vil bemerke at den nye fordelingsmetoden vil kunne føre til økt import, ettersom all import av ost, også import til full toll, legges til grunn når rettigheter til tollfri kvote skal fordeles. Ordningen kan derfor virke importdrivende, og dette er meget uheldig i et jordbrukspolitisk perspektiv. Ost er en viktig produksjon, og avtaker av om lag halvparten av den melka som produseres i Norge, skrev NNN i høringsvaret sitt.

Men forslaget ble likevel vedtatt.

De nye reglene gjaldt fra 2014, men i 2014 og 2015 var det overgangsregler. 2016 var dermed det første året med full effekt av omleggingen.

Kjedene øker sin andel

Generalsekretær Per Skorge i Norges Bondelag er ikke fornøyd.

– Systemet er veldig importdrivende, ved at jo

Tildelt tollfri kvote i kvoteårene 2015 - 2017

	2015 kg	2016 kg	2017 kg	Endring 2015-2017, kg	Endring 2015-2017, %
Tine	648 000	307 173	286 130	-361 870	-55,8
O. Kavli	20 000	7 007	3 255	-16 745	-83,7
Synnøve Finden	113 000	59 338	0	-113 000	-100
Rema Brands/Rema Distribution Import	676 626	796 532	799 725	123 099	18,2
Unil AS *	1 248 856	1 350 000	1 347 380	98 524	7,9
Coop Norge Handel *	426 886	544 631	749 119	322 233	75,5
Oluf Lorentzen	796 260	969 711	933 918	137 658	17,3

* Unil AS er eid av NorgesGruppen * Coop har kjøpt ICA, som hadde en tollfri kvote på 197 833 tonn i 2015. Regner man med den kvoten, er Coops økning i 2017 på 124 400 tonn

Antall selskaper som fikk tildelt tollfri kvote

Kvoteår	Antall selskaper
2014	120
2015	85
2016	27
2017	25

asjonen med Jarlsberg-osten, sier Skorge, med henvisning til at eksportstøtten skal fases ut.

– Vi er i en alvorlig situasjon. Volumet i norsk melkeproduksjon er trua, rett og slett. Det fører enten til store endringer i kvotene for den enkelte bonde, eller at veldig mange gårdsbruk ikke får produsere melk framover. Bare Jarlsbergproduksjonen er rundt åtte prosent av norsk melkeproduksjon. Det er helt klart at vi har ingenting å gi i forhandlinger med EU. Det ville forsterke et alvorlig problem ytterligere. Vi må si nei i forhandlingene, og vise til den utviklinga det har vært i osteimporten, sier Skorge.

Han mener også Norge må be om at de 4500 tonnene kan bli fordelt via auksjon.

– Det er en bedre fordelingsmetode, sier generalsekretæren i Bondelaget.

– Vanskeligere for små importører

Torbjørn Tufte i AgriAnalyse tror den nye ordningen gjør det vanskeligere å være en liten importør.

– Når man belønner de som importerer utenfor kvote, kan de spekulere i å importere ost for å få større kvoter over tid. Da kan det bli vanskelig for små importører som satser på kvalitetsost, sier han.

Mens det var 120 selskaper som fikk tollfri kvote i kvoteåret 2014, var det bare 25 som fikk det i kvoteåret 2017.

Det skyldes delvis at det ble satt en minimumsgrense på 15 tonn import for å få tildelt gratis kvote, og at det gamle systemet oppmuntret til å importere gjennom flere selskaper.

– Setter press på den norske bonden

Tufte mener også at det nye fordelingsystemet kan svekke tollvernet og presse den norske bonden.

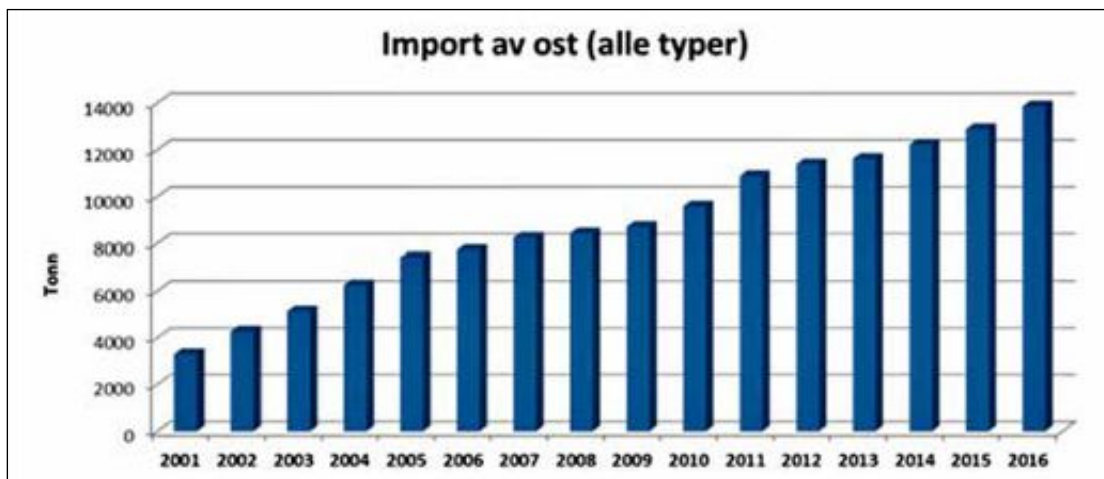
– Dersom en kjede importerer 1000 tonn tollfritt, og 500 tonn med for eksempel 27 kroner kiloen i toll, kan de fordele tollutgiftene på alle de 1500 tonnene. Dette kan svekke det ordinære tollvernet, ved at du fordeler tollsatsen på et større volum, sier Tufte.

– De kan bruke osten til å presse prisen i forhandlinger med norske osteprodusenter, noe som igjen betyr at de setter press på den norske bonden. Han er avhengig av å få solgt melka. Over halvparten av melkevolumet til bonden går til å produsere ost. Det gjør at det er en stor utfordring at vi importerer så mye ost, sier Torbjørn Tufte.

Mindre Roquefort, mer revet ost

I fjor importerte vi mindre Roquefort, Camembert og Brie enn året før, mens importen av revet ost og smeltet ost økte raskt, med henholdsvis 31 og 28 prosent. ■

Import av ost (alle typer)

osteomlegging

mer du importerer, jo mer bonus får du. Du får en premiering for å importere, sier han.

Dette systemet kan de store kjedene benytte seg av, mener han.

– De store kjedene vil enkelt kunne posisjonere seg, fordi de har adgang til egne hyller. Det er veldig lett for dem å øke sin andel av de tollfrie kvotene, sier Skorge.

– Hvis du er garantert hylleplass, kan du importere ost, vel vitende om at du tar liten risiko. Mens andre som ikke har full tilgang til butikkhyllene, og må kjempe for å få solgt varene sine, må være mer tilbakeholdne. Det betyr at de med hylleplass forsterker posisjonen sin og får bonus, mens andre får mindre tollfri kvote neste år, sier Skorge.

Statistikken viser at både NorgesGruppen, Coop og Rema har økt den tollfrie importkvoten sin siden det nye systemet ble innført.

I kvoteåret 2015 fikk de tre kjedene til sammen 52 prosent av kvotene. I kvoteåret 2017 hadde de økt andelen sin til hele 64 prosent av gratiskvotene.

I tillegg har Oluf Lorentzen økt andelen sin fra 18 til 21 prosent. Brødrene Lorentzen er en av eierne av NorgesGruppen.

Tollen på ost inn til Norge varierer fra 24,68 kroner til mange hundre kroner per kilo, avhengig av ostens verdi. Dersom man regner med en gjennomsnittlig toll på bare 30 kroner, er de gratis tollfrie kvotene likeverdige 135 millioner kroner. Men tar man inn dyrere oster, vil besparelsene være langt større.

– Norsk melkevolum er trua

Per Skorge mener det var feil av Norge å akseptere at kvoten på 4500 tonn ikke kan fordeles ved hjelp av auksjon.

– Det var en forhandlingssak. Vi er uenige i at man ikke stod på krava, sier han.

Nå er Norge i nye «artikkel 19-forhandlinger» med EU. Det er ikke kjent hva EU krever. Skorge mener vi ikke kan gi EU større tollfrie ostekvoter enn de allerede har.

– I tillegg til den økte importen kommer situ-

Vinsj
12V vinsj med trådløs fjernstyring. Trekkraft 1.360 kg innerst på trommel, 622 kg ytterst. 9,2 m vaier. Art. nr 90 46 681. For 1.240,- eks mva

Norges største nettbutikk til landbruket!

RABATT 20%

992⁰⁰
eks mva

Vedkløyve, Turbo
Norges kanskje raskeste vedkløyve, med 3 sek. fram og 2 sek. retur. Yter en presskraft på opptil 34 tonn. Leveres umontert. Kan flyttes med vanlig hengerfeste. Kan kløyve kubber opptil 50 cm i diameter og 61 cm lengde. Art. nr 90 51 051. For 12.996,- eks mva

BEST SELGER

RABATT 20%

10.396⁸⁰
eks mva

Flishugger/kompostkvern, 13 HK
Allsidig flishugger med 13 HK 4-takts bensinmotor. To innføringstrakter, en vertikaltrakt som tar smågrener, hekkavklipp etc. med maks Ø 1-1,5 cm, og en skråtrakt som tar grener opp til Ø 8 cm. Art. nr 90 43 025. For 8.696,- eks mva

RABATT 20%

6.956⁸⁰
eks mva

P.Lindberg